

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת במדבר תשפ"ג

• כס"ד •

"אתה נגלית בענן כבודך"

לנו נשאר ממעמד הר סיני דבר יסודי לדורות, את התגלותו של הקב"ה לעם ישראל ונתינת התורה. גם לגויים יש מצוות, אבל הגוי לא חייב למסור נפשו עליהם, החיים שלו שווים יותר מהמצוות שהוא מחויב בהם, אבל אצלנו ההיפך הגמור. אנחנו קיבלנו בהר סיני תורה ומצוות, ובלי זה אין עולם, ואם בני ישראל לא היו אומרים "נעשה ונשמע" ומקבלים את התורה לא היה עולם, התורה היא קיום העולם, זה יותר מכל דבר אחר.

כשקיבלנו את התורה בהר סיני התורה נהייתה שלנו, יש לכל אחד את ה"תורה דיליה", ועל כל אחד מוטלת החובה להידבק בתורה, זה העיקר בעולם, וזה נתן את כל הכוח לעם ישראל.

לא שייך בלי לזכור מתן תורה

הרמב"ם (בהקדמה למשנה תורה) מונה ארבעים דורות ממש רבנו עד רב אשי, וכל אחד קיבל מהדור הקודם לו, ומסיים "ומשה רבינו מפי הגבורה. נמצא, שכולם מד' אלוקי ישראל". גם זה כמו שכבר הבאנו שמשנה רבנו אמר לעם ישראל למה צריך לזכור את כל זה - "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ולא נחטא. ובאותו זמן קיבלנו כוח לעמוד נגד היצר, וללא הגילוי הזה לא היה שייך לעמוד כנגד הניסיונות, הכוח של העולם הזה הוא כוח מוחשי וחזק מאוד - האדם רואה מול עיניו את כל מה שיש לעולם הזה להציע, ולבדו לא יכול להתגבר על זה, ולכן הקב"ה נגלה אלינו באותו המשקל - ראינו בעיניים, וכשהאדם רואה משהו בעיניו זהו הכוח החזק יותר מכל דבר, ראיית העיניים, העיניים מושכות את הלב.

ההלך ילך הפשוט שלנו הוא, שזה רק בגדר של הידור מצווה, שאפשר לחיות גם בלי זה, אבל האמת היא שזה ודאי לא כך, התורה אומרת לנו שלא שייך לחיות חיים של תורה בלי הידיעה וההרגשה המוחשית הזו. וכ' הרמב"ן (דברים ד, ט) "כי כאשר אמר שזוהר בכל המצות ונשמור החוקים והמשפטים לעשותם, חזר ואמר רק אני מזהירך מאד להשמר ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצות, שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך, הקולות והלפידים, את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם", כשהאדם עושה מצווה שיזכור היכן נצטווה על כך בתורה, בהר סיני, מהמעמד הזה שראינו בעינינו גילוי שכינה.

האדם צריך להתקדם תמיד, ובאמת זו עבודה קשה, עם ישראל שהיו בהר סיני יכלו להשתנות בבת אחת מן הקצה אל הקצה, באותו מעמד 'פסקה זוהמתן' לגמרי. אבל אצלנו כל אחד גדל לבד, וקשה להשתנות בבת אחת ולגדול לפי שאיפותיו הגדולים, לוקח לזה זמן עד שאפשר לעשות את זה, אבל הדרך לזה היא כפי המבואר במסילת ישרים (פרק ב) "הנה ענין הזהירות הוא שיהיה האדם נזהר במעשיו ובעניניו, כלומר, מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו, הטובים הם אם לא וכו'", עליו לחשוב לפני כל מעשה למה אנחנו עושים את זה. אבל כיוון שזה קשה להיזהר בכל דבר, האדם משכנע את עצמו שגם בלי זה אפשר, וכך חיים חיים של דיעבד, כי האדם מתרגל לחשוב שהוא לא יכול להגיע לשום הישג לבד, וגם דיעבד טוב.

מעמד הר סיני נתן כח להגיע לשלמות בפרטים

אם האדם יקבל על עצמו לדעת את כל התורה כולה ביום אחד, אחרי כמה שעות הוא כבר יראה שזה לא שייך, הוא יתייאש מהר, כשלוקחים בבת אחת הכל קשה מאוד להצליח. אבל אם לוקחים דברים מסוימים להתחזק בהם ומצליחים בזה - כבר הרבה יותר קל להתקדם הלאה. לא שייך בבת אחת להשתנות ולהיות אדם אחר, זה צריך להתחיל ממצוה אחת.

הכוח לעשות את זה מגיע ממעמד הר סיני, הקב"ה ציווה אותנו בתרי"ג מצוות, ולכל מצווה יש ענפים, שורשים ודקדוקים, ולא שייך בבת אחת להיות שלם בכל המצוות, אבל במצווה אחת אפשר להיות שלם ולהשקיע בה, אם משקיעים בזה את כל הכוחות - אפשר להגיע לדרגות גדולות בפרט אחד, וכדאמרינן בשבת (נפ) "למיימינין בה סמא דחיי", וכ' רש"י "למיימינים - עסוקים בכל כחם וטרוזים לדעת סודה", צריך להשקיע בזה עם כל הכוח.

'היום הזה נהיית לעם'

עומדים אנו ימים אחדים קודם לקבלת התורה. והתקופה שמיציאת מצרים ועד מתן תורה היא העיקר והלב של עם ישראל. הקב"ה התגלה לעם ישראל ובחר בו לעם ואחר כך נתן להם את התורה, ומאז אין לנו שיוך רק קיום התורה והמצוות.

ועל הידיעה הזו ניטשת המלחמה של עם ישראל עם היצר הרע, זהו ה'עיקר' שעליו פועל היצר בכל כלי מלחמתו, היצר הרע מנסה להראות לנו שיש לנו עוד עולם בחוץ, וגם לאדם נראה בפשטות בעיניו שיש עוד עולם חוץ מהתורה, והוא לא רואה בעיניו את התורה באותה עוצמה וחוזק כמו שהוא רואה את העולם הזה.

הכח המוחשי שקיבלנו במעמד הר סיני

בסוף פרשת יתרו (שמות כ, י"ז) כתוב שמשנה רבנו אומר לעם ישראל "כי לבעבור נסות אתכם בא האלוקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", הקב"ה התגלה אלינו בענן כבודו בהר סיני והראה לנו את כוחו הגדול בכדי שיהיה לנו יראת ד' ולא נחטא. ובאותו זמן קיבלנו כוח לעמוד נגד היצר, וללא הגילוי הזה לא היה שייך לעמוד כנגד הניסיונות, הכוח של העולם הזה הוא כוח מוחשי וחזק מאוד - האדם רואה מול עיניו את כל מה שיש לעולם הזה להציע, ולבדו לא יכול להתגבר על זה, ולכן הקב"ה נגלה אלינו באותו המשקל - ראינו בעיניים, וכשהאדם רואה משהו בעיניו זהו הכוח החזק יותר מכל דבר, ראיית העיניים, העיניים מושכות את הלב.

התורה הקדושה היא האור לחושך הגדול

במעמד הר סיני הקב"ה פתח לעם ישראל את כל הרקיעים, הוא הראה להם שאין עוד מלבדו, וע"י הכוח הזה כולם ראו שאין זולתו יתברך. ידועים דברי המסילת ישרים (פרק ג) "כי מי שהוא עדין חבוש במאסר יצרו, אין עיניו רואות האמת הזאת ואינו יכול להכירה, כי היצר מסמא את עיניו ממש, והנה הוא כהולך בחושך שיש לפניו מכשולות ואין עיניו רואות אותם", העולם הזה נמשל לחושך, והחושך מטעה את האדם שהוא לא רואה מהי הדרך ללכת בה, הוא לא רואה את המכשולות, והוא לא רואה גם את הדברים הטובים - הכל חושך, והתורה הקדושה היא האור הגדול.

וברגע שהאדם רואה את הדרך, כל הניסיונות אצלו שונים בתכלית, האדם שהולך בחושך ואינו רואה באיזו דרך ללכת, הוא מנסה למשש כל דרך אולי זוהי הדרך הנכונה, ואם לרגע אחד יאיר לו ברק והוא יראה מה קורה סביבו, הוא כבר ידע את הדרך. כך גם התורה - התורה באה להראות את הדרך, אבל אם הוא לא יזהר בדרך שבה הוא הולך, משול הוא כעיוור שאינו רואה, וכמוש"כ במסילת ישרים (פרק ב) "וההולך בעולמו בלי התבוננות אם טובה דרכו או רעה, הנה הוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו ודאי עצומה ורעתו קרובה מהצלתו", ואם הוא לא רואה להיכן הוא הולך בוודאי שיפול.

הכלי להתמודד עם היצר - "הדברים אשר ראו עיניך"

במעמד הר סיני עם ישראל פתח את העיניים, ואמרו "נעשה ונשמע", הם היו בדרגה של מלאכים, לא היה להם שום ניסיון, הם ראו הכל בעיניים, שכינה, דבר ד', והגיעו לדרגה עצומה של נבואה - פנים בפנים.

התורה מספרת לנו מה היה בהר סיני, בכדי שלא נשכח את זה לעולם, אש ענן וערפל, עם גילוי שכינה, ראו שם הכל, והתורה מזהירה אותנו לזכור את זה "רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך וגו'" (דברים ד, ט), וברגע שהאדם רואה את זה כל ניסיונות החיים שלו שונים ומתקטנים לגמרי.

ולחשיקו בכל כוחו בפרט אחד, לדמיין לעצמו שעתה אנו עומדים בהר סיני, ושומעים את הקב"ה שנותן לנו את התורה. בהר סיני היו לעם ישראל שאיפות גדולות ועצומות, והקב"ה הזהיר כמה פעמים את בני ישראל שלא יתקרבו להר סיני "השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצוהו כל הנגע בהר מות יומת" (שמות י"ט, כ"ב), היה שייך מצב שאחר שהיו נדבקים בקב"ה היו רצים להר, שכשהאדם מאוד רוצה משהו הוא נמשך אליו.

כל אחד מאיתנו יכול להגיע לזה, זה מצווה שעל ידה נוכל לזכור את הר סיני, ונוכל להגיע להבנה אמיתית שהחיים הם רוחניות, ואז הכל כבר נהיה עולם אחר. מעמד הר סיני המחיש לכלול מה העיקר בחיים, עם ישראל הסתכל אז על הגויים כבהמות, הם כלל לא שייכים לעניין, זה לא רק עוד מעלה לעם ישראל, הם חיים בעולם אחר, הגוי נברא בשביל העולם, והעולם נברא בשביל היהודי, שונה לגמרי, עולם אחר.

נזכור את מעמד הר סיני בכל מצוה ומצוה

נמצאים עכשיו סמוך ונראה לקבלת התורה, כל אחד מאיתנו יגיד עכשיו "נעשה ונשמע", ושיקח לעצמו את החלק של לימוד התורה לעשות מזה עסק גדול, להמחיש לנו שזה החיים ושום דבר אחר לא דוחה את זה. ומי שעושה זאת הוא כאילו מקבל עתה את התורה מהר סיני, ובהר סיני קיבלנו את הדבקות בתורה, וכל אחד יכול להגיע לזה.

ואת המצווה שהתורה אומרת לנו לא לשכוח את הר סיני אפשר לקיים כל יום מחדש, אתה מניח תפילין - תחשוב שזה מצווה שקיבלנו בהר סיני, מזוזה, כל דבר, וכמו שהבאנו מהרמב"ן "רק אני מזהירך מאד להשמר ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצוות", לזכור איפה קיבלנו את המצוות, ושכל אחד יקבע לעצמו קביעות כל יום, זמן מסוים שהוא לומד בשבוע הזה עם הרגשה של מעמד הר סיני, ואז הוא יחדש, ויחזור יותר, ויהיה שקוע יותר בתורה. עלינו להאמין ולדעת שזה החיים, ומי שבאמת יודע שזה החיים יש לו הבטחה מהתורה שיהיה לו סייעתא דשמיא שתעמוד לו לבחור ולהצליח.

מעמד הר סיני תובע מאיתנו להיות אנשים אחרים, ראו שם הכל בחוש, ומי שרואה בחוש משקיע יותר, וכאדם שרואה סכנה בעיניו, וודאי שיברח כמה שיכול, אבל אם אינו רואה סכנה בחוש אלא זה רק נדמה לו, כבר ישקיע פחות מלברוח מזה.

המסילת ישרים בונה מהלך שלם - זהירות, זריזות, נקיזות, וכמו שהזכרנו, האדם לא יכול לקחת בבת אחת הרבה דברים ולהתקדם בהם, אבל בפרט אחד הוא יכול להיות זריז, זהיר ונקי, כל אחד יכול. אנחנו עוסקים בתורה, זה התפקיד של כל בן תורה, ויש בזה כמה דרגות, כל אחד כמה שעות לומד, כמה משקיע, כל הקביעות שלו בתורה, מתי הוא מתחיל ללמוד, והאם הוא לומד עם חשק ובכל כוחותיו, וכל אחד יכול להגיע לדרגות גדולות בזה. ובגמרא (ברכות כב) "דתניא ז'הודעתם לבניך ולבני בניך, וכתוב בתורה 'יום אשר עמדת לפני ד' אלוקיך בחורב', מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע", התורה ניתנה באימה, ביראה, ברתת ובזיע, יש צורה איך לומדים, כמו בהר סיני. וכשאדם לומד ומשקיע בזה את כל כוחו הוא גדל ונהיה לאדם אחר, הכל תלוי לפי גודל ההשקעה.

נצייר לעצמנו בכל רגע את מעמד הר סיני

במעמד הר סיני כולם ראו שיש רק תורה, אין שום דבר אחר ששווה משהו בכל הבריאה חוץ מהתורה והמצוות, הכל נברא רק בשביל התורה. ידועים דברי הזוהר (ח"ב, קס"א, א') "דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, ובאורייתא אתברי עלמא", אין סיבה אחרת לבריאה בלי התורה, ואם עם ישראל לא היו מקבלים את התורה העולם היה חרב. ואם נרגיש, נחשוב ונדמיין שאנו נמצאים כעת בהר סיני ולומדים תורה שניתנה בהר סיני - כל הלימוד יהיה אחר.

גם אם לא שייך כל היום לחשוב את המחשבה הזאת, אבל בחלק מהיום וודאי אפשר לחשוב את זה, ובזמן הזה עלינו לעמול בתורה לשמה, בכל הכוח, עם כל המחשבות, לא להסיח מזה את הדעת, וכל אחד מסוגל לזה. אנחנו צריכים לקחת לעצמנו את מעמד הר סיני,

מתוך משא המספר לפני מיטתו של הגאון רבי יעקב הכהן כ"ץ זצ"ל מחשובי מרכיצי תורה ומוסר, מתלמידי רבינו מרן המשגיח זצוק"ל

"וזכור את בוראיך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת י"ב, א'), כשהאדם צעיר יש חפץ בימיו, אבל כשמזקין אין חפצים חדשים, רק החפצים הישנים קיימים. התאספנו כאן ללוות את הגאון רבי יעקב בן רבי שלמה זצ"ל, אשר כל ימיו היה עם חפץ, עבודה, כל ימיו חי בעמל בלתי פוסק, עמל התורה, מוסר, תפילות, את אותו הכוח שראינו אצלו בבחורות, היה לו גם בצעירותו כשהיה אברך, וגם בזקנותו, אותם הכוחות, וזה הגיע רק מהכוח של "זכור את בוראיך בימי בחורותיך".

מטרת בריאת האדם בעולם הוא לקדש ש"ש, "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" (ישעיהו מ"ג, ד), ודרשינו ביומא (פז) "ואהבת את ד' אלוקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך וכו' אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה", כל מי שרואה אותו אומר אשרי מי שלימדו תורה, מי שפגש אותו ראה שהתורה מצליחה, הוא השקיע כל חייו בתורה ועבודה, והנה זה מה שיצא ממנו. כל מי שהכיר אותו ידע שלא מש מפיו עוד דבר תורה, מוסר, תפילה בחיות, זה היה כל מציאותו. את כל זה הוא בנה בעמל, הוא היה תלמיד של רבינו מרן המשגיח זצוק"ל, ניתן להגיד שרבינו המשגיח לזה התכוון, זה הדמות שהוא רצה לגדל, הכל היה אצלו בשלמות, הוא לא וויתר לעצמו על כלום, כולו עמל. שמעתי משמו זצ"ל שכתוב בגמרא (סנהדרין לח) "אדם נברא בערב שבת וכו', שאם תזוז דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך כמעשה בראשית", והוא הסביר, כשהאדם חי רוחניות כל הגשמיים נבראה בשבילו, הוא העיקר והגשמיים נועדה כדי לעזור לו ברוחניות, אבל אם הוא חי עבור גשמיים, אומרים לו בזה כבר "יתוש קדמך".

כשאדם מסתלק מן העולם, לומדים ומתבוננים בדרכיו. בהקמת המצבה על מרן הרב זללה"ה אמר בנו מו"ח זצ"ל, שהגמ' במו"ק (ה) דנה מהו המקור לדין ציון הקברות והקמת מצבה, "אמר רבי שמעון בן פיז רמז לציון קברות מן התורה מנין וכו'", והבואו ב' פסוקים. "רבי אבהו אמר טמא וטמא יקרא וכו'", "רבינא אמר ושם דרך אראנו בישע אלוקים וכו'", וביאר מו"ח זצ"ל דב' הפסוקים לא פליגי, מפני שכל מצבה אומרת משהו, יש כאלו שמצבתם מכריזה "טמא טמא יקרא" - אל תלכו בדרכי, ויש מצבה שמכריזה "ושם דרך אראנו בישע אלוקים" - זו הדרך שצריך ללכת בה. כשהאדם מסתלק ורואים את ההצלחה שלו זה התמרור שעומד בפנינו מה ללמוד ממנו, תלמיד חכם שעמל בתורה מנעוריו ועד זקנה ושיבה הוא "אראנו בישע אלוקים".

הנפטר הגאון רבי יעקב זצ"ל הראה לנו את הדרך, גדל כל ימיו, השקיע את כל כוחו בתורה, בעמל התורה, במתיקות התורה, בלומדות, בעיון ובקיאיות, במוסר עם חיות, תפילה בהתלהבות, עד יומו האחרון ממש, כל מי שהתפלל בסמוך אליו היה מתחזק מיד בתפילה. ועלינו להמשיך ללכת וללמוד מדרכיו, "ושם דרך אראנו בישע אלוקים", ראינו כאן את הדרך שמצליחה. זכות ההתעוררות הזאת תעזור לו לעלות שם למעלה, עוד ועוד דרגה, ומה שלא השיג כאן נוסף לו כאן עכשיו, המשפחה וכל אחד מאיתנו שמתעורר מזה, רואים שאדם שמוסר את נפשו לתורה מצליח, יש סייעתא דשמיא, והקב"ה בידך אותו במשפחה שכולה תורה ויראת שמים, ובתלמידיו, שכולם עם אותה המסורת. ואם נתחזק בזה תהיה נחת רוח לנשמתו ותהיה נפשו צרורה בצרור החיים.

צריכים לעשות חיזוק! הגאון רבי אשר שליט"א חולה, וצריך להתפלל. העיקר זה תפילות, עושים השתדלות, אבל בכל המהלכות העיקר זה התפילות, להתאמץ בתפילה מועיל הרבה מאד, כשמתאמצים התפילה נשמעת. הקב"ה הרי ג"כ יודע מה שאנו מבקשים, ואם בן כיצד התפילה מועילה? מה יש בכך שאנו מבקשים? וראיתי בשם הגר"א לופיאן זצ"ל והגר"א דסלר זצ"ל שהתועלת בתפילה היא מבח הצער והזכויות שנוספות מהחיזוק, וכך זוכים לישועה.

במה להתחזק? ב"אין עוד מלבדו" - חיזוק באמונה שהכל בידי שמים, וכמוכן חיזוק בתורה, כעת ערב שבועות, זה זמן שנועד לחיזוק בתורה, בכל מצוה שעושים וכל מילה של תורה מנינים, והקב"ה יכול לעשות הכל. וזה בא לעורר אותנו, ולחזק אותנו, כל אחד צריך חיזוקים גדולים בתפילה בתורה ובמידות, להתחזק. ייתכן שכל המטרה היא בכדי שנתפלל, הקב"ה רוצה את תפילתנו ולכן עושה את הצרה, וכשמתפללים ממילא הסכנה חולפת, ולכל אחד יש אחריות להרבות ולהוסיף עוד ועוד זכויות, אין גבול לזכויות שניתן להוסיף, ובזכות החיזוק הזה יהיה בריא ויתחזק בעו"ה." (כ"ז א"ר תשפ"ג)

לתרומות והנצחות:
מכון 'צור התורה'
0747-3464-65
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

לבקשת רבים
ניתן להשיג שוב את המהדורה השלישית של הקובץ "קבלת התורה"
אסופת שיחות ומאמרים מרבינו מרן שליט"א שנאמרו לקראת יום מתן תורה

לטובת נשמתו הטהורה של הגאון רבי יעקב ב"ר שלמה זצ"ל כ"ץ
שהרביץ תורה ומוסר הרבה בשנים והעמיד תלמידים, דבוק כל ימיו בל"ג בשיבת הק"ו ורבותיה זצוק"ל היבדלחט"א ומעמודי דבי מרדשא נדנת בניו נדחיו הרבנים שליט"א

מאמרי ההכנה למתן תורה מרבינו מרן שליט"א
בית שמש - יום א' ר"ח סיון
רח' אלישע הנביא 8, רמא ג', בשעה 21:40.
אחיסמך - יום ב' ב' סיון
בביהמ"ד החדש, חניון D בשעה 21:00.
אשדוד - יום ג' ג' סיון
רח' שדרות עוזיהו 2 בשעה 22:30.